

ністрація свідомо чи неосвічено порушує закон. Оскільки всі ці випадки відбуваються, бажане збереження – або, скоріше, продовження – повноправної громадської участі» [9].

Висновок. Отже, підсумовуючи даний короткий огляд, можемо зробити такі висновки: (1) єдиної концепції щодо розуміння сутності та змісту участі громадськості в управлінні державними справами сьогодні не існує, при цьому спільним для різних країн та досліджень є те, що види-

ляють приблизно однакові рівні взаємодії громадськості та держави (хоча слід вказати, що європейський досвід відрізняється від американських типологій тим, що не відносить делегування до досліджуваної участі); (2) існує два підходи до сутності участі громадськості. Згідно з одним участь включає в себе як пасивну (надання доступу громадянам до інформації), так і активну форму (власні дії громадян), згідно із другим – під участю слід розуміти тільки активну форму, тобто активні дії зацікавлених громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки : Указ Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/68/2016>.
2. United States Environmental Protection Agency. URL : <https://www.epa.gov/international-cooperation/public-participation-guide-introduction-public-participation>.
3. European Urban Knowledge Network What is Public Participation? URL : <https://www.eukn.eu/policy-labs/policy-lab-for-cy-public-participation-in-the-development-process/general-introduction/what-is-public-participation/>.
4. Levels of Participation. URL : <http://www.participatorymethods.org/method/levels-participation>.
5. Ковшун Л. Рівні співпраці влади і громади: шість типологій громадянської участі, 16.03.2016. URL : <https://mistosite.org.ua/ru/articles/rivni-spivpraczi-vlady-i-gromady-shist-typologij-gromadyanskoyi-uchasti>.
6. What is public participation? Uraia. Kenya's national civic education programme. URL : <http://uraia.or.ke/wp-content/uploads/2016/11/Citizen-Participation-BOOKLET.pdf>.
7. Cătălin Baba Răzvan, Cherecheș, Cristina Mora, Tudor Ticiău. Public participation in public policy process – case study in seven counties from north-western region of Romania. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 26E/2009. P. 5–13 URL : <http://rtas.ro/tras/index.php/tras/article/viewFile/199/195>.
8. Dr. Birgit Böhm, Democracy 4.0: Citizen Participation Processes. A German case study. URL : http://www.agree-europe.de/images/Expertenbeitraege/Expertenbeitrag_Boehm_EN.pdf.
9. Mýty o účasti veřejnosti. příspěvek na konferenci „Občanská společnost v zemích střední Evropy, aspekty spolupráce mezi neziskovými organizacemi a státem“. Autor: Mgr. Vítězslav Dohnal, Ekologický právní servis. URL : http://aa.ecn.cz/img_upload/213998dd557a6ecf241d80d7748bd811/myty_o_uchasti_veřejnosti.pdf.

УДК 342.112.741 (477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0390/2019.4.85>

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ, СПРЯМОВАНІ НА ПІДВИЩЕННЯ ДОВІРИ ДО ПОЛІЦІЇ

COMMUNITY AND NATIONAL POLICE INTERACTION FORMS TO INCREASE THE RELIABILITY OF THE POLICE

Ярема О.Г.,

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ*

У статті розглядаються форми взаємодії громадян, інститутів громадянського суспільства та Національної поліції, спрямовані на підвищення довіри до поліції в контексті європейської інтеграції України.

Здійснюється характеристика основних форм взаємодії поліції та громадянського суспільства. Розкривається зміст правової, неправової та інших форм такої взаємодії з позиції різних наукових досліджень. Окремо розглядаються форми взаємодії дільничних офіцерів поліції із громадянським суспільством. Встановлено, що поліція є частиною єдиної централізованої системи виконавчої влади в сфері внутрішніх справ, що бере участь в загальній і в політичній соціалізації громадян у частині формування та розвитку політичної культури. Створювані відносини між поліцією і інститутами громадянського суспільства повинні враховувати конкретний історико-культурний тип суспільного розвитку та політичний процес гуманізації економіки й управління державою.

Встановлено, що класифікація форм взаємодії поліції та громадянського суспільства може залежати від виду участі громадян у діяльності поліції. Громадяни можуть безпосередньо брати участь у діяльності поліції під час особистого звернення в органи поліції або в разі особистої участі в заходах з охорони громадського порядку спільно з поліцейськими. Досліджено й таку форму безпосередньої взаємодії громадян з поліцією, як здійснення громадського контролю. Громадський контроль здійснюється з ініціативи громадян або громадських організацій у різних формах і з використанням методів, передбачених у законі. Громадський контроль є важливим елементом розвитку суспільства та держави. Чим більш відкрита для громадського контролю діяльність поліції, тим результативнішим він стає.

Аналізується нормативно-правове регулювання партнерської взаємодії органів поліції та населення, вплив на рівень довіри громадян до поліції. Звертається увага на відносини органів Національної поліції та засобів масової інформації щодо висвітлення діяльності поліції. Пропонуються заходи, спрямовані на підвищення ефективності взаємодії Національної поліції та населення, що впливають на довіру громадян до поліції.

Ключові слова: взаємодія, громадяни, інститути громадянського суспільства, Національна поліція, довіра та підтримка поліції.

The article deals with the forms of interaction between citizens and civil society organizations and the National Police, aimed at increasing trust in the police in the context of European integration of Ukraine.

The main forms of interaction between the police and civil society are being characterized. The content of legal, non-legal and other forms of such interaction from the point of view of various scientific researches is revealed. Forms of interaction between police officers and civil society are discussed separately. It is established that the police is part of a unified centralized system of executive power in the sphere of internal affairs, participating in the general and political socialization of citizens in the formation and development of political culture. At the same time, the police are the subjects of political and socio-economic processes through various forms of individual and collective participation of different

social groups. The relations between the police and civil society institutions must take into account the specific historical and cultural type of social development and the political process of humanizing the economy and government.

The classification of forms of interaction may depend on the type of citizen participation in police activity. Citizens can directly participate in police activities by personally addressing the police or in their personal involvement in public order activities jointly with police officers. This form of direct interaction of citizens with the police as exercising public control has also been investigated. Public control is carried out on the initiative of citizens or public organizations in various forms and using the methods prescribed by law. Public control is an important element in the development of society and the state. The more open to public scrutiny is the activity of the police, the more effective it becomes.

The normative-legal regulation of the partnership between the police and the public, and the impact on the level of citizens' trust in the police are analyzed. Attention is drawn to the mutual relations of the National Police and the media with regard to the coverage of police activities. The proposed measures are aimed at increasing the effectiveness of the interaction of the National Police and the population, which has an impact on the citizens' trust in the police.

Key words: interaction, citizens, civil society institutions, national police, trust and police support.

Постановка проблеми. Процес взаємодії поліції з людьми й інститутами громадянського суспільства відбувається на підставі норм Конституції України, згідно з якими громадяни, громадські організації об'єднують зусилля для забезпечення правопорядку та захисту конституційних прав громадян, за безпосередньої участі держави та її органів: представницьких (законодавчих); виконавчих; судових. Інститути громадянського суспільства виступають у ролі демократичного компенсаторного механізму, покликаного забезпечити контроль, моніторинг і процес соціально-економічних перетворень. Інтеграція в європейський правовий простір потребує вдосконалення форм взаємодії суспільства та поліції, спрямованих на підвищення довіри до поліції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання відносин громадянського суспільства з поліцією завжди були в центрі уваги науковців і практиків-правоохоронців. Значний внесок у розроблення даної проблеми внесли: О. Бандурка, Н. Бортник, А. Закалюк, І. Зозуля, М. Ковалів, М. Костецький, В. Ортинський, О. Остапенко, Л. Напливайко, О. Проневич, В. Середа, В. Сокурченко, В. Шамрай і ін. В умовах європейської інтеграції впровадження європейських стандартів діяльності поліції в роботу органів Національної поліції зумовлюють потребу вивчення й осмислення взаємодії громадянського суспільства та поліції.

Мета статті – дослідження форм взаємодії суспільства та Національної поліції, спрямовані на підвищення довіри до поліції.

Виклад основного матеріалу. У Європейському Союзі довіра до поліції є основним критерієм оцінки діяльності правоохоронного органу. Наявність форм взаємодії суспільства та поліції зумовлена практиками залучення громадян до правоохоронної сфери. Форми взаємодії суспільства та поліції закріплюються в нормативно-правових актах, що регулюють діяльність поліції і громадських організацій, які виконують різні функції зі співпраці та взаємодії з державними та громадськими структурами.

У правовому й організаційному сенсі «форма» може означати спосіб існування змісту, невіддільний від нього та є його виразом; тип, пристрій, спосіб організації.

Співпраця є більш розвинутою й організованою формою сприяння, що передбачає регулярний характер допомоги. Співпраця громадян із поліцією – організаційно і юридично врегульована форма сприяння громадян, які залучаються за їхньою згодою до виконання окремих функцій і завдань поліції.

Сприяння громадян поліції можна визначити як усвідомлені дії, спрямовані на надання допомоги поліції. В основі такого співробітництва лежать: активна громадянська позиція, бажання виконати громадянський обов'язок і забезпечити дотримання норм чинного законодавства. Ці дії можуть мати одиничний (одноразовий) або регулярний, колективний або індивідуальний, гласний або негласний характер. Водночас дії повинні бути усвідомленими та добровільними.

Взаємодія висловлює процес дії, впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємозв'язок, взаємозумовленість, взаємний перехід, породження одним об'єктом щодо іншого. Взаємодія має універсальний і об'єктивний

характер, виражаючи взаємний зв'язок усіх структурних елементів суспільного розвитку, включаючи формування громадянського суспільства, способи формування й інтеграції з органами публічного управління. Основні напрями діяльності поліції можуть бути реалізовані за взаємодії із громадянами й інститутами громадянського суспільства, які є виразниками інтересів особи, соціальних груп.

Поліція є частиною єдиної централізованої системи виконавчої влади в сфері внутрішніх справ, беручи участь у загальній і в політичній соціалізації громадян у частині формування та розвитку політичної культури. Водночас поліція виступає суб'єктом політичного та соціально-економічного процесу через різні форми індивідуальної та колективної участі різних соціальних груп населення. Створювані відносини між поліцією й інститутами громадянського суспільства повинні враховувати конкретний історико-культурний тип суспільного розвитку та політичний процес гуманізації економіки й управління державою. Гуманізм є основою принципово нового ставлення до людини з її правами й обов'язками громадянина. Громадянське суспільство є системою суспільних відносин, первинним і структуроутворюючим елементом яких є громадянин.

У гуманістичному контексті громадянин утворює первинну основу громадянського суспільства, його інститутів і відрізняється від звичайної фізичної особи тим, що він володіє правами людини, захищеними Конституцією та міжнародним громадським рухом за права людини, має права володіння, користування та розпорядження майном, працею, інтелектуальним продуктом і наділений гарантованими законом правами.

Закон України від 2 липня 2015 р. № 580–VIII «Про Національну поліцію» закріплює елементи принципу суспільної довіри та підтримки громадян. Зокрема, закріплюється важливе завдання поліції, яке полягає в тому, що поліція під час здійснення діяльності прагне забезпечувати довіру та підтримку громадян [1].

Іншим завданням є обґрунтованість і зрозумілість для громадян дій поліцейських. Водночас у Законі України «Про Національну поліцію» нічого не говориться про способи або форми взаємодії органів поліції та населення. Однак успішна реалізація даного принципу можлива лише за наявності певних форм взаємодії поліції та населення, які дозволять домогтися необхідних результатів щодо підвищення довіри та відповідної підтримки громадян поліції.

В юридичній науці відсутні чітко визначені форми взаємодії органів державної влади та суспільства. В юридичній літературі неоднозначно трактуються форми взаємодії між правоохоронними органами та громадянами.

Наприклад, І. Європіна та С. Табалюк, розглядаючи взаємодію інститутів громадянського суспільства та прокуратури, вказують на такі форми та способи співпраці, як: спільне проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів; інформування населення про роль прокуратури й інститутів громадянського суспільства в захисті прав, свобод людини і громадянина, про стан законності у країні та вжиті заходи щодо її зміцнення; правова просвіта населення у вигляді консультацій, лекцій, бесід, правових вікторин про права, обов'язки, від-

повідальність за правопорушення, зокрема за допомогою розміщення роз'яснень законодавства в засобах масової інформації (далі – ЗМІ); спільне розслідування порушень прав людини інститутами громадянського суспільства та прокуратурою; участь у судових розглядах у кримінальних і цивільних справах; залучення інститутів громадянського суспільства до правотворчої діяльності; інші спільні заходи органів прокуратури й інститутів громадянського суспільства [2, с. 20].

На думку Ю. Загуменної, до основних форм взаємодії поліції із громадськістю належать: взаємний обмін інформацією; гарантування громадської безпеки; участь громадськості у правотворчій діяльності органів поліції; здійснення громадського контролю за діяльністю поліції [3, с. 41].

С. Комісаров вказує на дві основні форми взаємодії поліції та громадянського суспільства – правову та неправову [4, с. 124]. Правова форма завжди приводить до чітко виражених юридичних наслідків. Неправова форма прямих юридичних наслідків не спричиняє, оскільки вчинення таких дій не пов'язане з виданням правових актів. Зокрема, вони не породжують правових відносин. Це вчинення різного роду організаційних дій. Види правової форми взаємодії поліції й інститутів громадянського суспільства такі: звернення громадян і колективних суб'єктів, підготовка проєктів нормативно-правових актів, громадські обговорення правових актів, слухання, акції протесту, акти громадської експертизи та громадської акредитації. До неправової форми можна віднести: наради, конференції, семінари, круглі столи, отримання інформації про діяльність поліції тощо.

Л. Іщенко, розглядаючи різні думки щодо форм і методів взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства, доходить висновку, що в теоретичних дослідженнях називаються різні форми: співпраця; громадські й експертні ради, робочі групи; спільні заходи, зокрема перевірки; обмін інформацією; громадські експертизи проєктів рішень, нормативних правових актів; спільна підготовка проєктів нормативних правових актів; опитування громадян; публічні слухання, обговорення та консультації; організаційна, інформаційна, фінансова, інша матеріальна підтримка громадських організацій; управлінське консультування; переговори і посередництво; рекомендаційні акти (хартії, заяви, декларації) [5, с. 219].

Розглядаючи діяльність дільничних офіцерів поліції, виділяють такі форми взаємодії із громадянським суспільством: роз'яснення громадянам запобіжних заходів із метою попередження злочинів і адміністративних правопорушень, спрямовані на гарантування особистої та майнової безпеки; індивідуальна профілактична робота з особами, які ведуть антигромадський спосіб життя та раніше вчинили протиправні діяння; робота зі зверненнями громадян і особистий прийом; заохочення членів громадських об'єднань правоохоронної спрямованості і громадян, які відзначилися в охороні громадського порядку; здійснення громадського контролю за дотриманням законодавства, профілактика негативних явищ, проведення спільних рейдів, патрулювання, правове виховання та просвіта населення; надання сприяння та допомоги інститутам громадянського суспільства у вжитті заходів з охорони громадського порядку та проведенні профілактичної роботи із правопорушниками й особами, які перебувають в соціально негативному середовищі; інформування громадськості про вчинені правопорушення, отримання інформації, що представляє оперативний інтерес для поліції; звіт дільничного офіцера поліції перед населенням про виконану роботу в порядку, установленому правовими актами Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) України [6].

Взаємодія здійснюється у відповідних формах. Дані форми відрізняються неоднорідністю. Серед дослідників

відсутня єдність із даного питання. Найвність різноманітних форм дозволяє творчо організувати взаємодію поліції й інститутів громадянського суспільства, домогтися ефективної діяльності.

Проведений короткий аналіз форм взаємодії поліції й інститутів громадянського суспільства не дозволяє визначити, які форми взаємодії поліції та населення найкращим чином впливають на рівень довіри до органів поліції. Усі форми взаємодії поліції та населення мають велике практичне значення і їх можна творчо задіяти з урахуванням різноманітних ситуацій.

З метою визначення ефективних форм взаємодії суспільства та поліції, спрямованих на підвищення довіри, варто сформулювати класифікаційну модель і встановити, яким чином вони впливають на громадську думку щодо поліції.

Основною формою співробітництва, що виникає з ініціативи громадян, є звернення в поліцію для отримання інформації. Форми звернень громадян України регулюються відповідним Законом України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР «Про звернення громадян». Законом встановлено, що формами звернення громадянина є пропозиція, заява та скарга. Від того, як буде реагувати поліція на звернення громадян, безпосередньо залежить думка населення про неї. Якщо звернення розглядаються у встановлені терміни й ухвалюються обґрунтовані рішення або відповіді відповідно до чинного законодавства, то це буде позитивно впливати на оцінку діяльності поліції.

Важливо мати на увазі, що поліція повинна відкрито розглядати звернення громадян, скарги на дії поліцейських також. Для цього необхідно використовувати інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

Необхідною формою взаємодії з ініціативи громадян може вважатися запрошення поліцейських для роз'яснювальної або пропагандистської роботи на підприємства або в установи. Наприклад, в освітній заклад із метою проведення профілактичних зустрічей зі школярами, студентами. Взаємодія має відбуватися повсякденно на різних рівнях, зокрема на побутовому рівні. Наприклад, коли громадянин на вулиці або в іншому громадському місці звертається з питанням до поліцейського, щоб, наприклад, дізнатися, де знаходиться певна адреса або допомогти у знаходженні певного об'єкта. Звернення може бути пов'язано з допомогою в разі поломки автомобіля, втрати проїзних документів, за виникнення інших ускладнень різного ступеня гостроти. У всіх випадках поліцейський не повинен викликати почуття небезпеки у громадянина, навпаки, ввічливість і уважність мають залишити у спогадах громадянина тільки позитивні відчуття, пов'язані зі зміцненою довірою до правоохоронних органів.

Класифікація форм взаємодії може залежати від виду участі громадян у діяльності поліції. Громадяни можуть безпосередньо, тобто особисто, брати участь у діяльності поліції, наприклад, у разі особистого звернення в органи поліції або в разі особистої участі в заходах з охорони громадського порядку спільно з поліцейськими. Така форма значним чином впливає на сприйняття громадянами діяльності поліції. Отриманий позитивний досвід, коли звернення громадянина без затримок відповідно до закону задоволено, а за безпосередньої участі в охороні громадського порядку набуто позитивний досвід спілкування з поліцейськими, безпосередньо впливає на підвищення рівня довіри та підтримки громадян діяльності поліції.

Не менш важливою формою безпосередньої взаємодії громадян з поліцією є здійснення громадського контролю. Громадський контроль здійснюється з ініціативи громадян або громадських організацій у різних формах і з використанням методів, передбачених у законі. Варто визнати, що громадський контроль є важливим елементом розвитку суспільства та держави. Чим більш відкрита для громад-

ського контролю діяльність поліції, тим результативнішим він стає. Як зазначає О. Поклад, мета громадського контролю за діяльністю поліції полягає в тому, щоб не допустити дій контрольованих суб'єктів за межами законності й правопорядку, попередити можливі відхилення від намічених цілей, а в разі появи цих відхилень – усунути їхні негативні наслідки [7, с. 11].

Наявність системи ефективного громадського контролю може розглядатися як індикатор, що вказує на повноцінну та повномасштабну взаємодію суспільства та поліції. Недостатня правова регламентація громадського контролю, небажання або перешкодження суб'єктам громадського контролю з боку поліції реалізовувати надані повноваження можуть свідчити про низький рівень взаємодії населення та поліції, що може викликати у громадян обґрунтовану недовіру до діяльності поліцейських.

Принципове значення для дослідження форм взаємодії громадян і поліції мають позначення в законі мети взаємодії та співпраці громадян із поліцією. У зв'язку із цим можна виділити кілька ключових напрямів, що пов'язані або зі здійсненням функцій поліції, або із правозахисною діяльністю. Наприклад, відповідно до Закону від 22 червня 2000 р. № 1835-III «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», основною метою участі громадян в охороні громадського порядку є надання громадянами допомоги органам поліції й іншим правоохоронним органам щодо захисту життя, здоров'я, честі та гідності людини, власності, інтересів суспільства та держави від злочинних та інших протиправних посягань.

Організаційна форма передбачає застосування передового досвіду інших органів влади, організацію взаємодії із правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, інститутами громадянського суспільства, із правоохоронними органами іноземних держав і міжнародними поліцейськими організаціями [8, с. 277]. У такому разі цільову спрямованість мають такі форми взаємодії, як проведення спільних нарад із розроблення концепцій і програм громадських об'єднань та громадян з актуальних питань діяльності поліції; здійснення громадської експертизи проєктів законів та інших нормативно-правових актів із питань діяльності поліції; обговорення питань, що стосуються діяльності поліції, у засобах масової інформації.

Найбільш сучасними формами взаємодії поліції та населення є засоби реалізації. У зв'язку із цим мова повинна йти про виконання функцій за допомогою відповідних інформаційних систем та інформаційних техноло-

гій. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій дає змогу на новому рівні здійснювати інформаційне забезпечення процесів ухвалення організаційно-адміністративних рішень в органах державної влади за участю громадян та їх інститутів [9, с. 175].

Технологія «включення» громадської думки в управлінську діяльність поліції – це цілісний процес, що охоплює аналіз його стану й активне формування позитивних настанов цієї думки. Головне полягає в тому, щоб вироблення і реалізація відповідних технологій слугували реальному зростанню ефективності органів правопорядку, зміцненню їх взаємодії з населенням, зниженню упередженості та взаємної недовіри [10, с. 179–180].

Висновки. Дослідження форм взаємодії суспільства та Національної поліції, спрямовані на підвищення довіри до поліції, дозволяє зробити такі висновки:

- у законодавстві не визначено вичерпний перелік форм взаємодії суспільства та поліції, не закріплені чинники, що визначають ефективність, а в деяких випадках не викладено основний зміст цих форм: суб'єкти, методи;
- взаємодія громадськості та поліції відбувається у вигляді сприяння та співробітництва, які здійснюються в різних формах, що класифікуються залежно від ступеня й умов впливу на рівень довіри до поліції;

- як класифікаційні критерії можуть виступати: ініціативність взаємодії громадян і поліції; безпосередня участь громадян у діяльності поліції або опосередкована участь за допомогою різних організаційних форм; засоби масової інформації як важливий механізм взаємодії суспільства та поліції; мета взаємодії та співпраці громадян із поліцією;

застосування форм взаємодії органів поліції та населення, що використовують різні інформаційні системи та технології.

Серед практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання різних форм взаємодії громадян і поліції, що дозволяють підвищити рівень довіри, варто назвати такі: підвищити відкритість діяльності органів поліції завдяки впровадженню в діяльність механізмів транспарентності, заснованих на нових інформаційних технологіях, що повинні отримати правову регламентацію на рівні відомчого нормативно-правового акта; поліпшити взаємодію органів і поліцейських із засобами масової інформації шляхом внесення у Закон України «Про Національну поліцію» окремої статті «Взаємодія поліції із засобами масової інформації»; поліція зобов'язана займатися правовою пропагандою та правовою освітою з використанням засобів масової інформації. Порядок зазначеної діяльності доцільно викласти в окремому відомчому нормативно-правовому акті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580–VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № № 40–41. Ст. 379.
2. Європіна І., Табалюк С. Взаємодія прокурора з органами державної влади та інститутами громадянського суспільства у сфері протидії злочинності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 2. С. 33–43.
3. Загуменна Ю. Взаємодія Національної поліції України та громадянського суспільства як основа державної безпеки. *Верховенство права : міжнародний науковий журнал*. 2018. № 2. С. 37–45.
4. Комісаров С. Взаємодія поліції й населення як стратегічний напрям діяльності органів правопорядку: міжнародний аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 2. С. 123–126.
5. Іщенко Л. Практична реалізація партнерської взаємодії поліції та громади як важливого принципу реформування правоохоронної системи. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 218–223.
6. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : наказ МВС України від 28 липня 2017 р. № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17> (дата звернення: 22.01.2019).
7. Поклад О. Громадський контроль за діяльністю поліції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2018. 22 с.
8. Ковалів М., Єсімов С., Лозинський Ю. Правове регулювання правоохоронної діяльності : навчальний посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 323 с.
9. Єсімов С. Правове регулювання застосування інформаційних технологій для формування довіри до органів державної влади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична»*. 2015. Вип. 1. С. 173–184.
10. Гурковський М., Єсімов С. Основні принципи діяльності поліції щодо забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична»*. 2017. № 1. С. 171–184.